ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y DƯỢC

PHAN THỊ MAI LAN

ĐẶC ĐIỂM HỘI CHỨNG CHUYỂN HÓA Ở CÁC ĐỐI TƯỢNG ĐƯỢC QUẢN LÝ TẠI BAN BẢO VỆ, CHĂM SÓC SỨC KHỎE CÁN BỘ TỈNH CAO BẰNG

LUẬN VĂN THẠC SỸ Y HỌC

THÁI NGUYÊN - 2019

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y DƯỢC

PHAN THỊ MAI LAN

ĐẶC ĐIỂM HỘI CHỨNG CHUYỂN HÓA Ở CÁC ĐỐI TƯỢNG ĐƯỢC QUẢN LÝ TẠI BAN BẢO VỆ, CHĂM SÓC SỨC KHỎE CÁN BỘ TỈNH CAO BẰNG

Chuyên ngành: Nội khoa
Mã số: 8720107

LUẬN VĂN THẠC SỸ Y HỌC

Hướng dẫn khoa học: PGS.TS TRỊNH XUÂN TRÁNG

THÁI NGUYÊN - 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu và kết quả trong Luận văn là trung thực và chưa từng được công bố dưới bất kì hình thức nào.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2019

Tác giả

Phan Thị Mai Lan

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình hoàn thành luận văn thạc sỹ Nội khoa, tôi được sự giúp đỡ tận tình của các Thầy, Cô, bạn bè và gia đình.

Tôi xin chân thành cảm ơn Trường Đại học Y - Dược Thái Nguyên, phòng Đào tạo - bộ phận đào tạo sau đại học đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu.

Tôi xin chân thành cảm ơn các Thầy, các Cô trong bộ môn Nội đã truyền thụ cho tôi những kiến thức quý báu và tạo mọi điều kiện thuận lợi nhất để tôi hoàn thành luận văn.

Tôi xin bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc tới PGS. TS. Trịnh Xuân Tráng, người thầy đã chỉ bảo rất tận tình và trực tiếp hướng dẫn tôi hoàn thành luận văn.

Tôi xin cảm ơn chân thành đến Ban bảo vệ, chăm sóc sức khỏe cán bộ tỉnh Cao Bằng đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong quá trình thu thập số liệu.

Tôi xin chân thành cảm ơn bạn bè, những người đã luôn cổ vũ, động viên giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và thực hiện luận văn.

Sau cùng tôi xin dành tình cảm và lòng biết ơn vô hạn tới gia đình đã luôn bên tôi những lúc thuận lợi cũng như khó khăn trong quá trình học tập và hoàn thành luận văn.

Một lần nữa tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2019

Tác giả

Phan Thị Mai Lan

CÁC CHỮ VIẾT TẮT

BMI	*Body mass index:* Chỉ số khối cơ thể
BVSKCB	Bảo vệ sức khỏe cán bộ
ĐTĐ	Đái tháo đường
EGIR	*European Group for Study of Insulin Resistance:* Nhóm nghiên cứu kháng insulin của châu Âu
HA	Huyết áp
HATT	Huyết áp tâm thu
HATTr	Huyết áp tâm trương.
HCCH	*Metabolic syndrome:* Hội chứng chuyển hóa
HDL-C	*High Density Lipoprotein cholesterol:* Lipoprotein tỉ trọng cao
IDF	*International Diabetes Federation:* Liên đoàn Đái tháo đường Quốc tế
JNC	*Joint National Committee:* Uỷ ban tăng huyết áp quốc tế của Hoa Kỳ
LDL-C	*Low Density Lipoprotein cholesterol:* Lipoprotein tỉ trọng thấp
NCEP - ATP III	National Cholesterol Education Program, Adult Treatment Panel III (Chương trình giáo dục Cholesterol của Hoa Kỳ, kênh điều trị dành cho người trưởng thành)
TBMMN	Tai biến mạch máu não
TG	Triglyceride
THA	Tăng huyết áp
RLGMLĐ	Rối loạn glucose máu lúc đói
VE	Vòng eo
VM	Vòng mông
WHO	*World Health Organization:* Tổ chức Y tế Thế giới
WHR	*Waist hip ratio:* Tỉ lệ vòng bụng/vòng mông

MỤC LỤC

ĐẶT VẤN ĐỀ 1
Chương 1: TỔNG QUAN 3
1.1. Một số đặc điểm hội chứng chuyển hóa 3
1.2. Một số yếu tố liên quan đến HCCH 12
1.3. Tình hình mắc hội chứng chuyển hóa trên thế giới và ở Việt Nam..... 16
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU 20
2.1. Đối tượng nghiên cứu..... 20
2.2. Địa điểm nghiên cứu 20
2.3. Thời gian nghiên cứu.....20
2.4. Phương pháp nghiên cứu..... 20
2.5. Chỉ tiêu nghiên cứu 21
2.6. Phương pháp thu thập số liệu 22
2.7. Một số tiêu chuẩn được áp dụng trong nghiên cứu..... 27
2.8. Phương tiện nghiên cứu 28
2.9. Phương pháp phân tích và xử lý số liệu 29
2.10. Đạo đức nghiên cứu 30
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU 32
3.1. Đặc điểm chung đối tượng nghiên cứu 32
3.2. Một số yếu tố liên quan với hội chứng rối loạn chuyển hóa..... 36
Chương 4: BÀN LUẬN 43
4.1. Đặc điểm hội chứng chuyển hóa ở các đối tượng được quản lý tại Ban bảo vệ, chăm sóc sức khỏe cán bộ tỉnh Cao Bằng. 43
4.2. Một số yếu tố liên quan với hội chứng rối loạn chuyển hóa..... 48
KẾT LUẬN 58
KIẾN NGHỊ 59
TÀI LIỆU THAM KHẢO
BỆNH ÁN NGHIÊN CỨU

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Tiêu chuẩn xác định béo bụng theo vòng eo của IDF – 2005 7
Bảng 2.1. Đánh giá BMI áp dụng cho người châu Á 27
Bảng 2.2. Phân độ THA của Hội tim mạch Việt Nam năm 2018 28
Bảng 3.1. Phân bố đối tượng nghiên cứu theo nhóm tuổi và giới 32
Bảng 3.2. Giá trị một số chỉ tiêu nhân trắc của đối tượng nghiên cứu ở hai giới 33
Bảng 3.3. Đặc điểm đối tượng nghiên cứu theo BMI 34
Bảng 3.4. Đặc điểm đối tượng nghiên cứu theo phân độ THA của Hội tim mạch Việt Nam năm 2018 34
Bảng 3.5. Tỷ lệ mắc hội chứng chuyển hóa theo giới 35
Bảng 3.6.Tỷ lệ mắc các yếu tố chẩn đoán Hội chứng chuyển hóa xếp theo nhóm tuổi 35
Bảng 3.7. Tỷ lệ mắc từng yếu tố chẩn đoán HCCH theo giới 36
Bảng 3.8. Mối liên quan giữa chỉ số BMI và hội chứng chuyển hóa 36
Bảng 3.9. Mối liên quan giữa giới và hội chứng chuyển hóa 37
Bảng 3.10. Mối liên quan giữa độ tuổi và hội chứng chuyển hóa 37
Bảng 3.11. Mối liên quan giữa mức độ hoạt động thể lực với HCCH 38
Bảng 3.12. Mối liên quan giữa hút thuốc lá với HCCH 38
Bảng 3.13. Mối liên quan giữa stress với HCCH 39
Bảng 3.14. Mối liên quan giữa thói quen ăn mặn với HCCH 39
Bảng 3.15. Mối liên quan giữa thói quen ăn nhiều đạm với HCCH 40
Bảng 3.16. Mối liên quan giữa tiền sử tăng huyết áp với HCCH 40
Bảng 3.17. Mối liên quan giữa tiền sử đái tháo đường với HCCH 41
Bảng 3.18. Mối liên quan giữa tiền sử gan nhiễm mỡ với HCCH 41
Bảng 3.19. Mối liên quan giữa tiền sử bệnh tim mạch với HCCH 42
Bảng 3.20. Mối liên quan giữa tiền sử tai biến mạch máu não với HCCH 42

DANH MỤC SƠ ĐỒ, BIỂU ĐỒ

Hình 1.1. Cơ chế vận chuyển glucose trong kháng insulin 10
Biểu đồ 3.1. Phân loại đối tượng nghiên cứu theo giới 32
Biểu đồ 3.2. Phân bố đối tượng nghiên cứu theo dân tộc 33

ĐẶT VẤN ĐỀ

Hội chứng chuyển hóa là một trong những vấn đề sức khỏe cộng đồng được quan tâm nhất trong thiên niên kỷ XXI. Theo Hiệp hội đái tháo đường thế giới (IDF) HCCH là một tập hợp các yếu tố nguy cơ tim mạch như béo phì bụng, kháng Insulin, rối loạn lipid máu, dung nạp glucose bất thường và tăng huyết áp, ảnh hưởng đến chất lượng sống của con người và tốn kém đáng kể ngân sách về y tế toàn dân của nhiều nước trên thế giới [33], [42]. Hội chứng chuyển hóa ngày càng tăng trên thế giới, tỷ lệ này ở các nước phát triển khá cao và đang có xu hướng gia tăng báo động ở các nước đang phát triển cùng với sự phát triển của kinh tế xã hội [77].

Trên thế giới có khá nhiều những nghiên cứu về HCCH như ở châu Âu, tỷ lệ HCCH trong cộng đồng khoảng 24% dân số song nếu chỉ tính ở lứa tuổi trên 50 thì tỷ lệ đó là 40% [85]. Tại Hoa Kỳ theo tiêu chuẩn NCEP - ATP III thì tỷ lệ hội chứng chuyển hóa ở nam là 22,8% và nữ là 22,6%. Còn trên đối tượng là cán bộ nhân viên trong trường đại học Putra Maylaysia thì tỷ lệ HCCH cũng theo NCEP - ATP III là 33,5% [60].

Ở Việt Nam, nghiên cứu của Nguyên Văn Thành và cộng sự tại Bạc Liêu nhận thấy tỷ lệ HCCH ở đối tượng cán bộ tỉnh ủy quản lý chiếm 24% [31]. Còn theo Trang Mộng Hải Yến (2014) nghiên cứu ở đối tượng cán bộ tỉnh ủy quản lý tại Long An, HCCH chiếm 30,34% [39]. Nghiên cứu của Nguyễn Cảnh Phú và CS (2012) cho thấy tỷ lệ cán bộ hưu trí bị HCCH trên địa bàn tỉnh Nghệ An là 35,1% [14].

Nhiều nghiên cứu cho thấy người mắc HCCH thường có nguy cơ bị tai biến tim mạch gấp 3 lần và có nguy cơ tử vong gấp 2 lần, nguy cơ phát triển đái tháo đường (ĐTĐ) gấp 5 lần so với những người không bị hội chứng này [1]. Có nhiều yếu tố góp phần vào HCCH như thói quen ăn uống, chế độ sinh hoạt, lối sống tĩnh tại,… việc kiểm soát được các yếu tố góp phần làm giảm nguy cơ bị HCCH.

Ban bảo vệ chăm sóc sức khỏe cán bộ (BVCSSKCB) Cao Bằng là nơi khám, chữa bệnh, theo dõi và quản lý sức khỏe các cán bộ trung cao cấp trên địa bàn đặc biệt là đối tượng cán bộ hưu trí trong tỉnh. Họ là những người khi còn công tác luôn phải làm việc trong tình trạng áp lực, cường độ lao động trí óc cao, dinh dưỡng không hợp lý, ít hoạt động thể lực…từ đó hình thành những nguy cơ mắc rối loạn chuyển hóa cao.

Nghiên cứu đặc điểm HCCH ở đối tượng cán bộ hưu là việc làm rất quan trọng trong công tác chăm sóc và bảo vệ sức khỏe nhằm phòng chống một số bệnh liên quan đến HCCH, từ đó đưa ra giải pháp và kiến nghị phù hợp và hiệu quả trong công tác bảo vệ và chăm sóc sức khỏe cán bộ hưu. Chính vì vậy chúng tôi tiến hành nghiên cứu đề tài: ***" Đặc điểm hội chứng chuyển hóa ở các đối tượng được quản lý tại Ban bảo vệ, chăm sóc sức khỏe cán bộ tỉnh Cao Bằng"*** với 02 mục tiêu:

1. Mô tả một số đặc điểm hội chứng chuyển hóa ở các đối tượng được quản lý tại Ban bảo vệ, chăm sóc sức khỏe cán bộ tỉnh Cao Bằng.

2. Phân tích một số yếu tố liên quan với đặc điểm của hội chứng chuyển hóa ở các đối tượng trên.